

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 8 november 1945 kl. 5 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående uppskattning av värdet å svenska statens sparobligationer vid förmögenhetsbeskattning.

I en den 12 oktober 1945 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 345, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående uppskattning av värdet å svenska statens sparobligationer vid förmögenhetsbeskattning.

Beträffande författningsförslaget lydeise hänvisas till utskottets hemställan.

Angående vad departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

De s. k. sparobligationerna ha hittills av riksgäldskontoret utgivits i tre emissioner. Obligationer av den första emissionen började säljas i januari 1940, obligationer av den andra i december 1941 och obligationer av den tredje i juli 1945. Löptiden för obligationerna är beträffande de första och tredje emissionerna sex år samt beträffande den andra emissionen 6 1/2 år. Löptiden räknas från den första dagen i det kvartal, varunder vederbörande obligation försålts, och de tidigast sålda obligationerna förfalla sålunda till inlösen den 1 januari 1946. Av de båda första emissionerna ha obligationer till ett sammanlagt värde av inemot 100 milj. kronor försålts.

Sparobligation löper formellt utan ränta. I stället för att ränta utbetalas, inlöses obligationen efter minst ett års innehav med belopp, som överskjuter inköpspriset, därvid denna skillnad mellan *inköpspris* och *inlösningsvärde* varierar alltefter tiden för inehavet. Efter löptidens slut inlöses obligationen till sitt högsta inlösningsvärde. Inköpspris resp. högsta inlösningsvärde utgöra för obligationer av första och andra emissionen 10—12: 50 kronor (denna valör finnes endast i andra emissionen), 20—25 kronor, 40—50 kronor, 80—100 kronor och 400—500 kronor. Motsvarande siffror för obligationer av

tredje emissionen äro 10—12 kronor, 25—30 kronor, 50—60 kronor, 100—120 kronor samt 500—600 kronor.

Flera sparobligationer må samtidigt inköpas, men en och samma persons innehav av obligationer må icke överstiga visst av riksgäldskontoret fastställt högsta belopp, som numera utgör 1 600 kronors inköpsvärde.

Ägare av sparobligationer ha hittills åtnjutit betydande lättnader i skattehänseende. Sålunda stadgas i förordningen den 18 oktober 1940 (nr 877) om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer, att belopp, som vid inlösen av dylika obligationer erhållits utöver inköpspriset, vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke skall utgöra skattepliktig inkomst samt att obligationerna vid uppskattning av förmögenhet enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skola upptagas till inköpspriset.

Till stöd för det i den föreliggande propositionen framlagda förslaget har *departementschefen* anfört följande:

»Vid införandet av den låneform, som sparobligationerna representera, framhölls att låneformen var avsedd för småspararna. För att undvika att denna kategori av skattskyldiga komme att åläggas en deklarationsskyldighet, som icke kunde väntas bli allmänt känd eller till sin innebörd rätt förstådd, befanns det befogat att medgiva skattefrihet för den mot avkastningen å obligationerna svarande värdestegringen under innehavet. De inkomster, som därigenom skulle befrias från beskattning, ansågos bli av förhållandevis ringa omfattning.

Som av det förut sagda framgår synas emellertid sparobligationerna ha blivit ett placeringsobjekt jämväl för större inkomsttagare, för vilka skattefriheten på grund av den progressiva beskattningen innebär en särskilt stor förmån. Höjningen av maximibeloppet för viss persons innehav av obligationer samt den år 1942 genomförda skattehöjningen ha vidare medfört, att skattefriheten numera fått större betydelse ur statsfinansiell synpunkt än tidigare.

Med hänsyn till det nu anförda synes det knappast motiverat att vid en förlängning av sparobligationernas löptid bibehålla den hittills gällande skattefriheten för inkomst av dylika obligationer. Detta medför i sin tur att skattefrihet ej heller bör medgivas för nya obligationer, som därefter utfärdas.

Det bör i detta sammanhang även framhållas, att borttagande av skattefriheten skulle möjliggöra en ytterligare höjning av maximibeloppet för innehav av sparobligationer, varigenom låneformen skulle vinna i betydelse.

Jag förordar på grund av det anförda, att den skattefrihet för skillnaden mellan inlösningsvärdet och inköpspriset för sparobligation, som hittills föreläggat, borttages. Beträffande hittills utfärdad obligation, för vilken löptiden förlänges utan att mot värdeökningen svarande belopp utbetalas, bör skatteplikten därvid gälla skillnaden mellan inlösningsvärdet efter förlängningstidens slut samt inlösningsvärdet vid utgången av den ursprungliga löptiden. Skatteplikten bör såväl i fråga om nya obligationer som obligationer, för vilka

löptiden förlänges, inträda då den mot avkastningen svarande värdestegringen utbetalas, dock senast vid löptidens respektive den förlängda löptidens slut.

Vad angår förmögenhetsbeskattningen har bestämmelsen att sparobligation skall upptagas till inköpspriset tillkommit av praktiska skäl. Det synes lämpligt att bibehålla denna bestämmelse, därvid dock, om vid förlängning av löptiden för förut skattefri obligation värdestegringen skall inestå, som värde bör upptagas inlösningsvärdet vid förlängningstidens början och icke det ursprungliga inköpspriset.

Det torde böra ankomma på riksgäldskontoret att ombesörja att obligationsinnehavarna, i den mån så lämpligen kan ske, erhålla meddelande om de ändrade beskattningsreglerna.

De ifrågasatta ändringarna synas böra åvägabringas genom att förordningen den 18 oktober 1940 upphäves och en särskild förordning angående uppskattning av värdet å sparobligationer vid förmögenhetsbeskattning utfärdas. I särskilda övergångsbestämmelser bör därvid föreskrivas, att den äldre förordningen fortfarande skall gälla beträffande obligationer, som utfärdats före den 1 januari 1946, då den nya förordningen torde böra träda i kraft, dock endast såvitt angår obligationernas ursprungliga löptid. Vad angår äldre obligation, för vilken löptiden förlängts, synes i övergångsbestämmelserna böra stadgas, att allenast skillnaden mellan inlösningsvärdet vid tiden för förlängningen och ursprungliga inköpspriset skall vara undantagen från inkomstbeskattning samt att, därest förlängningen sker under villkor att jämväl mot denna skillnad svarande belopp skall inestå, obligationen vid förmögenhetsbeskattning skall upptagas till nyssnämnda inlösningsvärde.»

Genom förordningen den 18 oktober 1940 (nr 877) om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer har medgivits skattefrihet för den mot avkastningen å dylika obligationer svarande värdestegringen under tiden för innehavet. Vidare har genom nämnda förordning föreskrivits, att vid förmögenhetsbeskattningen sparobligationer skola upptagas till ett värde, motsvarande deras inköpspris.

Utskottet.

Den sålunda medgivna skattefriheten vid inkomstbeskattningen har motive-rats därmed att den låneform, som sparobligationerna representerade, vore avsedd för småspararna samt att det borde undvikas att denna kategori av skattskyldiga komme att åläggas en deklarationsskyldighet, som icke kunde väntas bli allmänt känd eller till sin innebörd rätt förstådd. Det med avseende å förmögenhetsbeskattningen lämnade medgivandet att upptaga sparobligationerna till inköpspris har föranletts av en önskan att underlätta deklarationsskyldighetens fullgörande.

I den föreliggande propositionen har föreslagits, att den skattefrihet vid inkomstbeskattningen för skillnaden mellan inlösningsvärdet och inköpspriset för sparobligation, som hittills förelegat, skall borttagas beträffande obligation, utfärdad (d. v. s. försåld) efter innevarande års utgång. Med avseende å före nämnda tidpunkt utfärdad obligation skola bestämmelserna i 1940 års förordning fortfarande gälla, såvitt angår obligationens ursprungliga löptid. Förlänges löptiden för en obligation av sistnämnda slag utan att mot

värdeökningen svarande belopp utbetalas, skall dock skillnaden mellan inlösningsvärdet efter förlängningstidens slut och inlösningsvärdet vid utgången av den ursprungliga löptiden vara underkastad skatteplikt. Bestämmelsen att vid förmögenhetsbeskattningen sparobligation skall upptagas till inköpspriset har däremot ansetts kunna bibehållas, dock med den ändringen att, om vid förlängning av löptiden för en obligation av ifrågavarande slag värdestegringen skall innestå, såsom värde bör upptagas inlösningsvärdet vid förlängningstidens början och icke det ursprungliga inköpsvärdet.

Till stöd för det sålunda föreslagna upphävandet av skattefriheten för inkomst av sparobligationer har departementschefen anfört bland annat, att sparobligationerna numera blivit ett placeringsobjekt jämväl för större inkomsttagare, för vilka skattefriheten på grund av den progressiva beskattningen innebure en särskilt stor förmån. Ett borttagande av skattefriheten skulle vidare möjliggöra en höjning av maximibeloppet för innehav av sparobligationer, vilket belopp för närvarande utgjorde 1 600 kronors inköpsvärde. Denna låneform skulle därigenom vinna i betydelse.

Sparobligationer ha hittills av riksgäldskontoret utgivits i tre emissioner, nämligen av år 1940 (första emissionen), av år 1941 (andra emissionen) och av år 1945 (tredje emissionen). Enligt utskottets mening bör den nu medgivna skattefriheten för inkomst av sparobligationer icke äga tillämpning med avseende å någon ytterligare emission av sådana obligationer. Därest obligationer av 1945 års emission skulle av riksgäldskontoret försäljas även efter 1946 års ingång, anser dock utskottet, att dessa obligationer icke böra undantagas från nämnda skattefrihet. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang uttala såsom sin uppfattning, att den genom 1940 års förordning medgivna skattefriheten bör upphöra så snart detta lämpligen kan ske. Om det skulle anses lämpligt, att denna låneform även i fortsättningen kommer till användning, böra enligt utskottets mening de nya obligationerna erhålla ett från de äldre avvikande utseende eller eljest åtgärder vidtagas, så att förväxling av de olika slagen av obligationer i möjligaste mån undvikas. Likaså finner utskottet önskvärt, att nödiga anvisningar lämnas till ledning vid fullgörande av deklaraionsplikten för skattepliktig inkomst av sparobligationer. En sådan anordning har enligt vad utskottet inhämtat ej heller varit för riksgäldskontoret främmande.

Mot det i propositionen framlagda förslaget att skattefriheten för inkomst av sparobligationer skall, därest en före den 1 januari 1946 utfärdad obligation erhåller förlängd löptid, borttagas för tiden efter förlängningen, måste utskottet uttala betänkligheter. Det bör nämligen uppmärksammas, att den år 1940 utfärdade förordningen om ifrågavarande skattefrihet icke givits begränsad giltighetstid. Innehavare av under denna tid utfärdade sparobligationer synas fördenskull haft berättigad anledning antaga, att skattefriheten varit avsedd att bibehållas under hela den tid, dessa obligationer äro gällande. Vid bifall till propositionen skulle, därest en sparobligation erhåller förlängd löptid, obligationens avkastning under viss del av löptiden vara skattefri men under den återstående löptiden vara underkas-

tad beskattning. En sådan anordning finner utskottet icke lämplig. Härtill kommer att bestämmelserna i 1940 års förordning finnas intagna i texten till de hittills utfärdade sparobligationsböckerna. Därest föreskrifter skulle utfärdas om uppvisande av sparobligationsböckerna för vidtagande av ändring härutinnan, skulle detta innebära en synnerligen omfattande procedur och sådana föreskrifter lära knappast kunna leda till någon mera allmän efterföljd. Skulle skattefrihetens borttagande tillkännagivas genom kungörelser i dagspressen, torde detta säkerligen icke av alla därav berörda uppmärksammas. Härav skulle följa att deklARATIONSSKYLDIGHETEN i ett stort antal fall icke komme att bli rätteligen fullgjord. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då ur beskattningssynpunkt skattefriheten för nu ifrågasättande obligationer icke kan anses vara av mera avsevärd betydelse, anser utskottet tillräckliga skäl saknas för borttagande i föreslagen omfattning av skattefriheten för inkomst av sådana sparobligationer, som utfärdats före utgången av år 1945.

I detta sammanhang vill utskottet emellertid framhålla, att — därest en förlängning av löptiden för före sistnämnda tidpunkt utfärdade sparobligationer skulle ske samt skattefriheten för inkomst av sådana obligationer i enlighet med vad utskottet ovan anført bibehållas för tiden efter förlängningen — någon höjning av maximibeloppet för innehav av vid inkomstbeskattningen skattefria sparobligationer utöver 1 600 kronors inköpsvärde och därå under innehavstiden inträffad värdestegring enligt utskottets mening icke bör äga rum.

Vad angår det i propositionen framlagda förslaget angående värdet å sparobligation vid förmögenhetsbeskattningen har utskottet intet att erinra mot samma förslag.

I författningstekniskt hänseende innebär utskottets förslag den ändringen i det i propositionen framlagda förslaget till författningstext, att den därvid fogade övergångsbestämmelsen erhåller annan lydelse än i propositionen föreslagits. Enligt den av utskottet förordade formuleringen av övergångsbestämmelsen skall 1940 års förordning om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer efter den 1 januari 1946 fortfarande gälla beträffande obligationer av emission, som utgivits år 1945 eller tidigare (första—tredje emissionerna). Förlänges löptiden för sådan obligation under villkor, att belopp, varmed obligationens inlösningsvärde vid tiden för förlängningen överstiger inköpspriset för densamma, skall inestå, skall obligationen där—efter vid förmögenhetsbeskattning upptagas till nyssnämnda inlösningsvärde.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 345 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, antaga följande såsom *utskottets förslag* be-tecknade

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r s l a g

till

förordning angående uppskattning av värdet å svenska statens sparobligationer vid förmögenhetsbeskattning.

Härigenom förordnas, att vid uppskattning av förmögenhet enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt svenska statens sparobligationer skola upptagas till inköpspriset.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1946.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 18 oktober 1940 (nr 877) om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer. Sistnämnda förordning skall dock fortfarande gälla beträffande *före den 1 januari 1946 utfärdade obligationer, såvitt angår obligationernas ursprungliga löptid*. Förlänges löptiden för sådan obligation, skall *allenast skillnaden mellan inlösningsvärdet vid tiden för förlängningen och inköpspriset vara undantagen från inkomstbeskattning. Där est förlängningen sker under villkor att jämväl mot denna skillnad svarande belopp* skall innestå, skall obligationen därefter vid förmögenhetsbeskattning upptagas till nyssnämnda inlösningsvärde.

Genom denna förordning upphäves förordningen den 18 oktober 1940 (nr 877) om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer. Sistnämnda förordning skall dock fortfarande gälla beträffande *obligationer av emission, som utgivits år 1945 eller tidigare (första—tredje emissionerna)*. Förlänges löptiden för sådan obligation *under villkor att belopp, varmed obligationens inlösningsvärde vid tiden för förlängningen överstiger inköpspriset för densamma*, skall innestå, skall obligationen därefter vid förmögenhetsbeskattning upptagas till nyssnämnda inlösningsvärde.

Stockholm den 8 november 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Wahlmark*, Axel Ivar Anderson, Sjö-dahl, friherre De Geer*, Ekman*, Frans Ericson, Björnsson, Carl Eric Ericsson** och *Englund*, samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren*, Hagberg i Malmö*, Björklund*, Olsson i Gävle, Orgård, Janson i Frändesta, Falk, Jonsson i Skedsbygd** och *Fröderberg*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herr *Björnsson*, som anfört:

»Såsom framgår av utskottets yttrande önskar majoriteten, att skattefriheten för inkomst av sparobligationer bör upphöra så snart så lämpligen kan ske, och denna mening delar jag.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle skattefriheten upphöra vid utgången av löptiden för obligationer, som utfärdats (försålt) före detta års utgång. Utskottsmajoriteten anser emellertid, att skattefriheten skall kunna förlängas för ytterligare en eller flera perioder om 6 (6 1/2) år, såframt en före år 1946 såld obligation konverteras genom förlängning av löptiden i motsvarande mån. Utskottsmajoriteten synes rekommendera att så sker genom att hänvisa till billighets- och skattetekniska skäl.

Något bärande rättsligt skäl kan enligt min mening icke anföras för en sådan konvertering. När löptiden för en sparobligation utgått, har staten mot obligationsinnehavaren ingen annan förpliktelse än att till honom utbetala i obligationen angivet inlösningsbelopp. Om det anses önskvärt att konvertera en sådan obligation, är det enligt min mening olämpligt att för utbyte erbjuda någon av de 3 typer, som hittills försålt, och vilka enligt utskottsmajoritetens mening skulle tillföra innehavaren skattefrihet. Om man nämligen under år 1946 börjar med en dylik konvertering, synes rättvisan rimligen kräva, att man fortsätter med en för obligationsägaren lika gynnsam konvertering under följande 5 resp. 5 1/2 år beträffande alla obligationer, som sålts före år 1946; och när löptiden för de efter år 1945 sålda utbytesobligationerna utgår, står man inför alldeles samma tekniska svårigheter som nu att avveckla skattefriheten. Alla de skäl utskottets majoritet nu anfört för konvertering med fortsatt skattefrihet kunna då anföras med samma tyngd för ytterligare förlängning.

Enligt vad som upplysts under denna frågas utskottsbehandling lär det ej möta några större tekniska svårigheter att av billighetsskäl förränta det tillgodohavande en obligationsinnehavare får, när någon av hans obligationer utlöper, för det fall, att han på grund av bristande kännedom om förfallotiden skulle försumma att omedelbart göra sig sådant belopp tillgodo.

Med hänsyn till vad nu anförts får jag hemställa, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 345.»